

note sovjetske mornarice potopile pet nemških ladij

Naskoki na ruske pozicije pri Leningradu odbiti. Nemško vrhovno poveljstvo pravi, da so bile sovjetske armade zdrobljene v bitkah pri Kijevu. Grška vlada v prenatstvu poroča o spopadih med nemškimi in italijanskimi vojniki v Grčiji. Turčija dobila angleška letala

29. sept.—Pet nemških ladij, med temi dva transatlantična, ena križarka in eden ruševniški torpedolov, je bilo potopljenih po eno-odnosno po dve sovjetske bojeve mornarice. Nemški vojniki so se glasi danes zjutraj objavljene uradne komunikacije. Sovjetske čete so izvajale napade v prodiranju od Jelnje do Smolensku. V sektorju, ki je bil do sedaj zapadno od Moskve, so reokupirale nadaljnje vasi. Druga vest pravi, da so odbili nemške naskoke na ruske pozicije pri Leningradu. Nemški vojniki so se glasi danes zjutraj objavljene uradne komunikacije. Sovjetske čete so izvajale napade v prodiranju od Jelnje do Smolensku. V sektorju, ki je bil do sedaj zapadno od Moskve, so reokupirale nadaljnje vasi. Druga vest pravi, da so odbili nemške naskoke na ruske pozicije pri Leningradu.

Uradni komunikacije pravi, da so bili ruski naskoki, podprti s tanki in letali, na nemške pozicije na severni fronti, odbiti. Devet ruskih parnikov je bilo potopljenih na Ladoškem jezeru. V spopadih v zraku nad severno fronto je bilo 66 ruskih bojnih letal uničenih.

Dva uradna bulletina naglašata glavni cilj nemških vojnih operacij. Ta je popolna zdrobitev sovjetske oborožene sile. Hitlerjeve kolone prodirajo naprej proti Karkovu, industrijskemu središču v Donski kotlini. Bombe so razdeležale železnico, ki spaja Moskvo s Karkovom v več krajih.

London, 27. sept.—Emanuel Tsouderos, predsednik grške vlade v prenatstvu, je dejal, da je prejel poročila iz zanesljivih virov o spopadih med nemškimi in italijanskimi vojniki, ki so zasedli Grčijo. Več vojakov je bilo ubitih in ranjenih v teh spopadih.

Tsouderos je povedal reporterjem, da se grški letalci bore na strani angleških proti nemški in italijanski oboroženi sili na frontah Bližnjega vzhoda. Uradni angleški krogi so izjavili, da je Turčija dobila več angleških bojnih letal. Opazovalci iz tega sklepajo, da bo Turčija ostala lojalna Veliki Britaniji in da se ne bo uklonila nacističnemu pritisku. Iz Ankare je prišlo zagotovilo, da bo Turčija branila svoje meje.

Angleški letalci so ponovno preleteli Rokavski preliv in metali bombe na nemška oporišča v Franciji, Holandiji in Belgiji. Dva nemška parnika sta bila potopljena, trije drugi pa poškodovani. Drugi roji angleških letal so istočasno bombardirali Hamburg, Bremen, Kolin in industrijska središča v Porurju.

Protestantje okrcali Lindbergha
Obsodba napada na žide
New York, 27. sept.—Kenneth Leslie, urednik publikacije Protestant Digest, je naznanil, da se je 700 protestantskih pasttorjev pridružil obsodbi letalca Charlesa A. Lindbergha, ki je v svojem govoru pred nekaj tedni v Des Moinesu, Ia., udaril po židih in jim očital, da potiskajo Ameriko v vojno. Ta govor, pravi Leslie, je bil faza definitivnega načrta, da se uniči demokratska vlada v tej deželi.

“Zadnje desetletje je dokazalo, kar smo protestantje napovedovali,” se glasi Lesliejev članek v omenjeni publikaciji. “Naše stališče je bilo in je še, da je antisemitizem v nasprotju s kristjanskimi načeli. Ameriški kristjani ne smejo ponoviti zablode nemških kristjanov. Slednji niso dvignili glasu in protestirali, ko je Hitler prišel gonjo proti židom in zdaj so tudi oni žrtve persekucije. Nemčija je postala nesrečna dežela, ker kristjani niso obsodili protizidovske gonje. Lindbergh se je s svojim govorom v Des Moinesu razgalil kot sovražnik židov.”

Reorganiziranje argentinske armade
Razprava o odnosih z Nemčijo
Buenos Aires, Argentina, 27. sept.—Popolno reorganiziranje argentinske armade je bilo napovedano po diskuzijah o odnosih z Nemčijo. General Angel Zuloaga je bil odstavljen kot vrhovni poveljnik letalske sile na območju sodelovanja z nacističnimi zorožniki. Vse kaže, da imajo tudi drugi vojaški častniki svezs Hitlerjevimi agenti.

Unija CIO obsodila komunizem
Delavska reprezentacija v vladnih odborih
Atlantic City, N. J., 27. sept.—Unija ladjegradniških delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je na svoji konvenciji, ki se je pričela v tem mestu, sprejela resolucijo z obsodbo komunizma, nacizma in fašizma. O resoluciji se je vršila vroča debata. Ta določa izključitev komunistov, nacistov in fašistov iz unije.

Haywood razkril zapostavljanje unij
Washington, D. C., 27. sept.—Allan S. Haywood, organizatorični direktor CIO, je pri zaslišanju pred federalno komunikacijsko komisijo protestiral, ker nekateri radiopostaje zanikajo unijam pravico govora. “Najbolj znani slučaji diskriminacije proti unijam so se pripetili na postajah, ki jih kontrolirajo veliki dnevniki,” je rekel Haywood. On je bil eden izmed več prič, ki so nastopile pred komisijo, ko se je pričelo zaslišanje o odnosih med radiopostajami in časopisi.

ITALIJANSKE ČETE ZASEDLE HRVAŠKO POKRAJINO

Lov na srbske četnike se nadaljuje
NEMCI ZATIRAJO REVOLTO

Rim, 27. sept.—Uradno naznani pravi, da so italijanske čete okupirale hrvaške kraje med dalmatinskim obrežjem in Dinarskim gorovjem, ki so bili prej proglašeni za demilitarizirano cono. Ta je zdaj pod kontrolo druge italijanske armade. General Vittorio Ambrosio, poveljnik te armade, je informiral Mussolinija, da je bila okupacija izvršena mirno in z dovoljenjem Paveličeve vlade.

Naznanilo je bilo objavljeno, ko je list Il Popolo di Roma poročal o postritvi lova na srbske četnike. Okrog 1,500,000 Srbov še vedno vodi borbo proti hrvaškemu režimu, ki je pod kontrolo osi. Četniki napadajo in pobijajo italijanske in nemške vojake in požigajo vasi.

Druga vest pravi, da je Italija dala opremo bataljonu hrvaške motorne policije. Ta vključuje motorcikle in strojnice. Hrvatska država je bila zgrajena na razvalinah razbite Jugoslavije. Fašistično poročilo pravi, da je bila okupacija hrvaške pokrajine odredjena, da se zatire nepokoje, ki ogrožajo varnost Italije. Nepokoje podžigajo “angleški agenti, židje in komunisti.”

Berlin, 27. sept.—Dva tisoč nemških vojakov je bilo poslanih na pomoč srbskim četam, ki skušajo potlačiti revolto srbskih četnikov pri Sarajevu. Apel za vojaško pomoč je poslal Hitlerju maršal Milan Nedić, predsednik srbske vlade.

Nacistični krogi so izjavili, da so poročila, da je morala Italija poslati vojaško divizijo za zatiranje revolte na Hrvaškem, pretirana. Prej objavljena vest se je glasila, da so nemški vojaki in srbske čete likvidirale komunistično tolpo zapadno od Beograda. Vodja te in trinajst drugih je bilo postreljenih.

Selazije apelira na Anglijo za pomoč
London, 27. sept.—Haile Selazie, cesar Abesinije, je apeliral na Anglijo za pomoč in sodelovanje v ekonomskih, političnih in vojaških ozirih. Anglija naj predvsem pomaga Abesiniji pri vzpostavitvi civilne administracije in formiranju armade.

Delavski odbor odredil volitve
Chicago, 27. sept.—Federalni delavski odbor je odredil volitve med delavci, ki so uposleni v skladiščih National Tea Co. Vrhile se bodo 3. oktobra. Pri teh se bodo delavci izrekli, ali naj jih unija ADF ali neodvisna unija reprezentira pri kolektivnih pogajanjih.

Honduraška vlada zaprla nemški konzulat
Tegucigalpa, Honduras, 27. sept.—Vlada je včeraj zaprla tukajšnji nemški konzulat. Akcija je sledila, ko je Nemčija ignorirala poziv, naj odpokliče konzulata Zinssera.

Pobijanje protizidovske kampanje v Angliji
London, 27. sept.—Štiri osebe so bile aretirane na območju razpečevanja letakov s protizidovskega propagando. Letaki so vsebovali obdolžitve, da so židje odgovorni za to vojno.

Češki premier Eliaš aretiran!

Izjemno stanje oklicano v šestih distriktih
BERLIN, 29. sept.—Predsednik češke vlade Alois Eliaš je bil aretiran in vržen v ječo na območju veleposladištva.

Pomočni policijski načelnik Reinhard Heydrich, deana roka Heinricha Himmlerja, načelnika nacistične policije, je oklical izjemno stanje v šestih čeških distriktih. Ti so praški, brnaki, ostravski, hladniški in olomuški, najbolj obljubljeni distrikti.

NEW YORK, 29. sept.—Radikalno poročilo iz Londona pravi, da je nastal med Čehi silen odpor proti oklicu izjemnega stanja. Storjen je bil poskus umora slovaškega premierja Bole Tuka, ki pa se je izjalovil.

Reorganiziranje argentinske armade

Razprava o odnosih z Nemčijo
Buenos Aires, Argentina, 27. sept.—Popolno reorganiziranje argentinske armade je bilo napovedano po diskuzijah o odnosih z Nemčijo. General Angel Zuloaga je bil odstavljen kot vrhovni poveljnik letalske sile na območju sodelovanja z nacističnimi zorožniki. Vse kaže, da imajo tudi drugi vojaški častniki svezs Hitlerjevimi agenti.

Zuloaga je nadomestil general Juan Tonazzi, ki se je vrnil v Buenos Aires iz Čileja. Predsednik Ramon Castillo je po seji članov svojega kabineta naznanil, da bo podal izjavo o zunanjih zadevah prihodnji teden.

Nižja državna zbornica zahteva izgon nemškega poslanika Edmunda von Thermana iz Argentine. Poslanik je bil obdolžen, da je potrošil velike vsote za financiranje nacistične propagande ne samo v Argentini, temveč tudi v drugih državah latinske Amerike.

Santiago, Čile, 27. sept.—Socialistični list Critica piše, da nacistična zarota, odkrita v Argentini, je bila zarota tudi proti Čileju. Predvidevala je napad na to državo, ki naj bi preprečil stritev in poglabitev kooperacije med ameriški državami.

List dalje pravi, da je bil načrt argentinskih rebelov vojna proti Čileju. Zarota je bila razgaljena ob pravem času in glavni zorožniki aretirani.

Haywood razkril zapostavljanje unij
Washington, D. C., 27. sept.—Allan S. Haywood, organizatorični direktor CIO, je pri zaslišanju pred federalno komunikacijsko komisijo protestiral, ker nekateri radiopostaje zanikajo unijam pravico govora. “Najbolj znani slučaji diskriminacije proti unijam so se pripetili na postajah, ki jih kontrolirajo veliki dnevniki,” je rekel Haywood. On je bil eden izmed več prič, ki so nastopile pred komisijo, ko se je pričelo zaslišanje o odnosih med radiopostajami in časopisi.

Odbor svobodne Francije ustanovljen
London, 27. sept.—General Charles de Gaulle je naznanil ustanovitev splošnega odbora svobodne Francije. On je predsednik tega odbora, ki predstavlja dejansko francosko vlado. De Gaulle je dejal, da bo odbor apeliral na Veliko Britanijo in njene zaveznike za priznanje.

Domače vesti

Obiski
Chicago.—Glavni urad SNPJ in uredništvo Prosvete so 26. t. m. obiskali: delegata John Klančar iz Puebla, Colo., in Louis Lessar z ženo in sinom iz Eveletha, Minn., ter delegatinja Mary Marinšek iz Gallupa, N. M., v spremstvu Jakoba Kopača iz Chicagoa.

Nov grob v Ohlu
Bridgeport, O.—V bližnjem Lansingu je 22. t. m. umrl Rudolf Kusek, star 53 let in doma nekje iz Srbije. Bil je član društva št. 13 SNPJ. Zapušča ženo, tri sinove, štiri hčere, tri sestre in enega brata. Pogreb se je vršil 25. sept.

Clevelandske vesti
Cleveland.—Po 18 mesecih bolezni, ki jih je prebil v sanatoriju, se je Anton Testen te dni vrnil domov.—Dne 23. t. m. je umrl Frank Hegler v 54. letu starosti. Tukaj zapuša dve hčeri, enega sina, tri brate in eno sestro. Dalje je umrl Joseph Sajovt v visoki starosti 77 let.—Poroke: Mickey Camilly in Mildred Bukovnik, Edward Godec in Diana Homovec, Andrew Krenčiglova in Frances Krasovic, Frederick J. Ubič in Goldie Najor ter Anthony Strekal in Mary Marinšek.—Zakonca John in Antonija Dolinar sta praznovala srebrni jubilej svoje poroke. Mihael Lah in njegova žena pa sta obhajala 30 letnico zakonkega življenja.

Nov grob v Penni
Yukon, Pa.—Dne 24. t. m. je tukaj umrl John Kosec, po domače Hrstarjev, star 73 let. Doma je bil iz vasi Vodice na Gorenjskem. Zapuša ženo, dva sinova, štiri vnukinje in enega vnuka ter več sorodnikov.

Unija CIO obsodila komunizem

Delavska reprezentacija v vladnih odborih
Atlantic City, N. J., 27. sept.—Unija ladjegradniških delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je na svoji konvenciji, ki se je pričela v tem mestu, sprejela resolucijo z obsodbo komunizma, nacizma in fašizma. O resoluciji se je vršila vroča debata. Ta določa izključitev komunistov, nacistov in fašistov iz unije.

Nekaj delegatov je argumentiralo, da je komunizem filozofija, v katero nekateri delavci verujejo, zato se komunizem ne sme istovetiti z nacizmom in fašizmom. Drugi so trdili, da med komunizmom in nacizmom ni nobene bistvene razlike; oba predstavljata ganeštvo.

James B. Carey, tajnik-blagajnik unije, je v svojem govoru omenil pomanjkanje jekla, aluminija in drugih kovin, ki so potrebne pri izdelovanju bojeve opreme. Vzrok je profinji motnja. Carey je dejal, da pomanjkanja teh kovin ne bilo, če bi imelo delavstvo večjo besedo v odborih, katerim je bilo poverjeno izvajanje programa narodne obrambe.

Nove komplikacije na Daljnem vzhodu

Rangoon, Burma, 27. sept.—General Robert Brooke-Popham, vrhovni poveljnik angleške letalske sile, je izjavil, da mora Velika Britanija izkoristiti priliko in se pripraviti na konflikt na Daljnem vzhodu, ki bo izbruhnil prej ali slej. On je pohvalil burmške vojaške napore in naglasil, da mora Burma storiti vse, kar more, za pomoč Kitajski v njeni vojni proti Japoncem.

DEBATA O PREKLICU NEUTRALNOSTNE ODREDBE

Hull se izrekel proti Hooverovemu načrtu
POMOČ VELIKI BRITANiji

Washington, D. C., 27. sept.—V obeh kongresnih zbornicah se je pričela debata glede preklica nevtralnostnega zakona, ki prepoveduje vstop ameriškim parnikom v vojne cone. Predlog, da kongres prekliče ta zakon, je stavil senator Kenneth McKellar, demokrat iz Tennesseeja.

McKellar je dejal, da je nevtralnostni zakon zabloda in mora biti preklican, ker je v konfliktu z obstoječo situacijo in tradicionalno ameriško politiko svobode morij. Doznava se, da bo predsednik Roosevelt poslal poslanico kongresu s pozivom, naj prekliče zakon.

Admiral Harold R. Starck, načelnik navalističnih operacij, je povedal članom zbornice odseka za apropiacije, da ameriške bojeve ladje spremljajo z orožjem naložene parnike do Islandije, danškega otoka, ki so ga okupirale ameriške čete. Tam se srečujejo z angleškimi bojnimi ladjami, ki potem spremljajo parnike na poti v britske luke.

Starck je govoril v prilog načrtu, da kongres dovolj dodatno vsoto \$5,985,000,000 za financiranje pomoči Veliki Britaniji in drugim državam, ki vodijo vojno proti nacistični Nemčiji in fašistični Italiji. Dejaj, da je Rooseveltova odredba glede streljanja na osištene podmornice v ameriških obrambnih vodah ne bo pognala teh z morja, zato je treba povečati število bojnih ladij. V zadnjih dveh mesecih se je potapljanje parnikov na Atlantiku znižalo.

Državni tajnik Cordell Hull se je v pismu senatorju Tomu Connallyju izrekel proti resoluciji, ki bi, če bi bila sprejeta, pomenila, da se senat strinja z načrtom bivšega predsednika Hooverja, da Amerika nasiljuje lačne prebivalce držav, ki so prišle pod Hitlerjevo oblast.

Hull pravi v pismu, da je nasiljevanje prebivalcev podjarmljenih držav dolžnost Nemčije. Ona je odgovorna za pomanjkanje, ker je zaplenila živila v teh državah.

Nov bombni napad na Čungking

Važni vojaški objekti porušeni
Sanghai, 27. sept.—Japonski letalci so metali bombe v masnem napadu na Čungking, kjer je sedež kitajske vlade, pravi sem dospelo poročilo iz japonskega vira. Istočasno so japonske čete naskočile pozicije kitajskega vojaštva v provinci Hunan. Bombe, ki so padale na Čungking, so razdeležale več militarnističnih naprav.

Masni napali so bili uprizorjeni na Čanglo, glavno mesto provinc Hunan. Bombe, ki so jih vrgli japonski letalci, so zanetile dvajset požarov. Več skladišč municije in vojaških barak so bombe porušile. V provinci Hunan je koncentrirana kitajska armada 300,000 mož.

Drugo japonsko poročilo pravi, da so bile kitajske čete pograne z utrjenih pozicij na 180 milj dolgi fronti, ki se razteza od Siangjina do Siuajija. Japonske vojaške operacije so uspešne na fronti pri Kantonu, glavnem mestu južne Kitajske.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (levo Chicago) in Kanado \$8.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign
countries \$8.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Kakšen naj bo bodoči mir

Sledeče točke bodočega miru so posnete iz brošure, katere je izšla pred dobrim mesecem v New Yorku in ki vsebuje predloge in sugestije ameriških demokratičnih socialistov (Social Democratic Federation of the United States) ter mnogih odličnih socialistov iz Evrope, ki so med vojno pribežali v Ameriko.

Med inozemskimi socialisti, ki so sodelovali pri tem delu, so predstavniki socialistične stranke iz Nemčije, Avstrije, Ogrske, Poljske, Rumunije, Bolgarije, Francije, Belgije in Španije ter zastopniki ruskih socialistov.

Vsi ti so se izrekli, da njihovi načrti niso zadnja beseda in lahko se pojavi situacija pred koncem vojne, ki bo zahtevala revizijo tega začasnega programa.

Podpisniki deklaracije, katere nosi naslov "War Aims, Peace Terms, and the World After the War," so edini v tem, da popolno vojaški poraz osiše in popolno uničenje nacističnih režimov je absolutno potrebno kot prvi pogoj za ohrano oziroma dosego svobode in demokracije v tej ali kateri drugi deželi; dalje so edini v tem, da vojaška zmaga demokraciji še ne jamči avtomatičnega miru, svobode in napredka v Evropi in drugje, kajti svoboda in napredek zavisa od inteligentne rekonstrukcije sveta po demokratičnih velesilah takoj po vojni in kasneje.

Podpisniki so uverjeni, da je treba že danes misliti, kakšen naj bo svet po vojni; to je zelo važno, kajti program, ki že obstoji, bo pozitivno ojačil bojovno moralo demokratičnih sil.

Program vsebuje 17 točk. Pojasniti je treba, da je bil ta program objavljen prej, predno sta Roosevelt in Churchill sprejela svojih osem točk.

Tukaj sledijo v jedru točke mirovnega programa ameriških in evropskih demokratičnih socialistov:

1. V teku vojne je že treba delati za mir. Prva in glavna potreba je, da so vojaške sile osiše korenito premagane in uničene. V ta namen morajo vse demokratične dežele na svetu sodelovati z Veliko Britanijo in Združenimi državami Amerike.

Ni pa dovolj gola zmaga nad silami nacifazizma. Da bo zmaga učinkovitejša, mora biti že pripravljen program miru, ki moralno izpodbi podstavek vsakemu agresivnemu nacionalizmu in militarizmu, zajamči obstoj demokraciji in odpre vrata socialnemu napredku. Iz tega razloga se je zbrala skupina socialistov iz različnih dežel in sprejela to deklaracijo uvidevajoč, da je dolžnost socialističnih in delavskih strank, da so pripravljene na rekonstrukcijo sveta čim se zaključi vojna.

2. Prvi cilj vojne mora biti zmaga Velike Britanije in njenih zaveznikov. Vsak program za trajni mir mora sloneti na postavki popolnega poraza in strmoglavljenja totalitarnih režimov. Vsak drugi "mir," ki bi se izcimil iz pogajanja z nacijako Nemčijo — če bi bilo to mogoče — bi bil k večjemu le premirje, katero bi služilo za pripravljanje na nove napade. Svet, razdeljen na svobodne države in na zaslužene narode, ne bi mogel živeti v miru!

3. Podrobnosti bodočega miru so danes še nemogoče. Noben "blueprint" bodočega sveta je mogoč v tem času. Mogoči so le splošni principi.

Razumeti pa je treba, da ob koncu vojne ostanejo na površju stare sile nacionalne mrznje, kratkovidnosti in specičnih interesov — in proti tem se je treba dobro pripraviti. Dolžnost demokratičnih socialistov je, da ne delajo s temi nazadnjaškimi silami nobenega kompromisa. To je program, kaj se mora storiti, ne pa prerokovanje, kaj morda pride.

Na drugi strani se moramo čuvati, da ne zabredemo v utopije; računati je treba samo s tem, kar je danes mogoče, ne pa sanjati o idealu, ki še ni dosegljiv.

4. To ni načrt notranjih reform, razen kolikor je potrebno za mednarodno kooperiranje. Socialne in ekonomske izpremembe, ki jih hočejo socialisti imeti, morajo biti izvojevanje po delavskih in naprednih ljudeh vsake posamezne dežele.

To je program za mednarodno poravnavo, ki mora priti po vojni. Iz tega razloga se opira na tri glavne zadeve: pogoji miru z Nemčijo in njenimi zavezniki, svetovna organizacija za ohrano miru in demokracije ter pogoji ekonomske rekonstrukcije in socialnega napredka na splošno.

5. Po vojaškem porazu Nemčije naj se z njo sklene le preliminarna mirovna pogodba, katere ne bo vsebovala vprašanja mej. Vprašanje novih mej naj se odloži toliko časa, da se ohladijo strasti, ki navadno kipe takoj po vojni.

Preliminarna pogodba naj določa, da agresorji izpraznijo vsa zasedena ozemlja in vse lufarske vlade morajo biti odpravljene. Neodvisnost vseh dežel, ki so jih diktatorji osvojili, mora biti vzpostavljena. (Se nadaljuje.)

PRED DVAJSETIMI LETI

(Iz Prosvete, 29. septembra 1921)

Domače vesti. V Waukeganu se je na lovu obstrelil rojak Frank Modic.

Delavske vesti. Več kot ena tretjina premožnikov v Združenih državah počiva.

Inozemstvo. Mala antanta (Čehoslovakija, Jugoslavija in Rumunija) je začela sovražno nastopati proti Ogrski.

Sovjetska Rusija. Ruski delavci so naslovili apel na delavce Poljske, naj poskrbe za mir. — Rusko komunistično glasilo Pravda priznava, da se ameriška pomožna komisija v Rusiji doslej obnaša nepristransko in vse pritožbe proti komisiji so bile neutemeljene.

Glasovi iz
naselbin

O banketu in trgatvi

Power Point, O. — Star pregovor pravi, da sitne babe utakne svoj nos v vsako stvar. Tudi me smo ga utaknile v hotel Fort Pitt v Pittsburghu, kjer se je vršila konvencija SNPJ. Na konvencijo smo se odpeljale v soboto zjutraj, 20. septembra, in dospeli do hotela ob 9:30. Tam nas je sprejel gl. predsednik Vincent Cankar, ki nas je peljal v zborovalno dvorano. Slišale smo veliko zanimivega ali, žal, da je konvencija zborovala tisti dan le do dvanajste ure, ker popoldne je delegacija imela na programu slikanje in ogledovanje mesta.

Radovednost je naju s prijateljico gnala, da sva si ogledale radijsko postajo KDKA. Zame je bilo to še najbolj zanimivo. Obiskale sva tudi dve drugi radijski postaji. Ko smo si ogledale te zanimivosti, smo se podale nazaj proti hotelu Fort Pitt, kjer so že pripravljali za banket, katerega smo se tudi me udeležile. Jestivno so bile zelo okusne, po banketu pa je bil zanimiv program. Del programa je bil tudi oddaja po radijski postaji KDKA in so ga člani SNPJ lahko slišali daleč naokoli. Po programu je bil ples, ki je trajal do pozne jutranje ure.

Konvencija je napravila veliko zgodovinsko delo, ker je združila obe organizaciji. In kot pravi pregovor, v združenju je moč. Lahko smo ponosni, da se imamo v slučaju bolezni, nesreče ali smrti lahko kam zateči.

Me smo se odpravile proti domu ob pol treh in prišle domov ob pol petih zjutraj. Pot proti domu je bila prijazna. Tisti dan se je vršila seja našega društva SNPJ, toda se je ni bilo mogoče udeležiti. Na tej seji je bil izvoljen odbor za skupno veselico, ki se vrši 11. oktobra. To bo vinaka trgovcev društva SNPJ in SSPZ. Vršila se bo v slovenski dvorani in bo ena najzanimivejših priredb v naši naselbini. Na to veselo zabavo ste vabljeni vsi iz naše naselbine kakor tudi ob blizu in daleč, da boste nam pomagali pri trgatvi grozdja in drugega sadeža. Sodniki in stražnikov se nam ne bo treba preveč bati, ker se bomo lahko okupili v primeri, če nas zalote pri obranjanju zlahtnega grozdja. Opozorjam pa br. Johna Bogataja in Antona Nagode iz Girarda, naj se pazita, da ne bosta šla v "špekamro."

Mary Bogataj.

Zakaj smo "faki"

Chicago. — V petkovi izdaji Prosvete ima Tone Krapenc še precej duhovit dopis, v katerem plaka nad staro domovino in nad nami ameriški priseljenci. Je res veliko, nad čemer bi se človek lahko razjokal kot se je Kristus na Olski gori; posebno nad žalostnimi in tragičnimi razmerami, ki vladajo po vsej Evropi, ne samo v Sloveniji ali Jugoslaviji, bi se lahko razjokal. Če bi to kaj pomagalo, bi bilo vredno jokati se ali celo tuliti kakor ob smrti najdražjega bitja. Ampak s plakanjem si človek le odteši srce, enako kot z gorečo molitvijo, na potek življenja in razvoja človeške družbe pa ne pr-

vo ne dolgo ne napravi nobene vtisa; če bi ga imelo, bi bil svet danes precej drugačen, precej lepši, ker bilo je že ogromnega jokanja in molitve z dobrim namenom.

Svet je v resnici že preveč plakal in preveč molil, toda se premalo učil in si bistri razum pa preveč nasedal demagogom, krivim prerokom in sploh ljudem, ki poznajo le svoje lastne interese, v katere svrhe so pripravljali plaziti se tudi po hrbtih svojih "dragih rojakov", jih blufati in izkoriščati v svoje lastne namene. In takih ljudi, v resnici zajedalcev s sladkim jezikom, ima vsak narod več kot dovolj; in ker so preprosti ljudje, ogromne delavske mase najboljše pašnik za take ljudi, zato pa je tudi svet tak, kakršen je. Da brez političnih, verskih in ekonomskih zajedalcev nismo niti Slovenci, pa bilo to v starem kraju ali tukaj, je lahko znano vsakemu.

V starem kraju, kot sploh po vsem kapitalističnem svetu, igra vlogo ljudskega zajedalca buržvazija, ki ima svoje politične pripadnike seveda tudi med delavstvom. Dokler se ni razvil delavsko gibanje, strokovno, politično in gospodarsko, je bilo delovno ljudstvo popolnoma prepuščeno svojim majhnim in velikim zajedalcem, ki so ga poljubno izkoriščali. Šele ko je nastalo delavsko gibanje, ki ga je priključil v življenje novi produkcijski sistem, to je kapitalizem, ki je ustvaril moderen delavski razred, se je pričelo delavstvo boriti proti velikim in malim ljudskim zajedalcem, pa bilo na političnem ali gospodarskem polju.

Do prve svetovne vojne je bila ta borba posebno v Evropi zelo uspešna, ker delavsko gibanje, strokovno, politično, združeno in kulturno, je naglo pridobivalo na svoji moči in pogajalo strah v kosti buržvazije. Vojna pa je bila katastrofa za vse evropsko in tudi mednarodno delavsko gibanje. Vsi lepi nauki bratstva in solidarnosti so izhlapeli čez noč, ko so bile mase pograne, da pobijajo drug drugega. Vojna in boljševiska revolucija sta tudi razdvojili zavedno delavstvo po vseh deželah — udarec, katerega ni delavstvo še do danes prebolelo.

Poleg tega udarca je prišel še nov udarec: fašizem, katerega se je oklenila buržvazija z veliko naslodo, kakor hitro je v njem spoznala edino orodje za uničenje delavskega gibanja, mogočnega glasnika in zastopnika izkoriščanih in teptanih. Tako smo videli ne samo italijanske in nemške, marveč tudi francoske, angleške in ameriške kapitaliste, ki so z velikimi vsotami denarja podpirali najprvo Mussolinijev fašizem in nato Hitlerjev nacizem pod domnevo, da jih bosta rešila "komunizma", v resnici pa, da zadušita vse delavsko gibanje, kar se je v Italiji zgodilo bolj stopnjoma, v Nemčiji pa z enim udarcem.

Gonilna ideologija fašizma je bila od vsega začetka opajanje brezposelnih, slabo plačanih in izkoriščanih delovnih mas s skrajnim nacionalizmom in šovinizmom. In kaj je lažjega kot opajanje mas z blaznim nacionalizmom in šovinizmom! In to posebno, če se ljudstvo nahaja v slabem gospodarskem položaju, če je dežela v krizi in splošno brezposelnosti. Take razme-

Člani unij Kongresa Industrijskih organizacij paradišajo v San Franciscu na delavski pra-

re so za krive preroke in demagoge najplodnejše.

Ampak nacionalizem brez pušk, topov in druge vojne parafernalije nima prave opojnosti. Zato ga je treba oborožiti do zob. S tem, z vojno ekonomijo, ulijes novega življenja na smrti bolnemu gospodarskemu sistemu, ker zaposli brezposelne deloma pri izdelovanju moralnega orožja in deloma pri vezbanju v armadi. Ko si oborožen do zob, potem pa pričneš zahtevati svoje "pravice pod solncem", "nov življenjski prostor", kar se lepše glasi kot pa imperializem. In tako poženš totalizirane brezpravne mase v klanje nad svoje sosede pod opojnimi gesli šovinizma.

Ko sem čital Krapencov dopis, mi je v prividu švignila slika dogodkov zadnjih let, ki je vse bolj realistična kot pa njegova slika. Nedvomno je nekaj jedra v njegovem spisu, ampak njegovo plakanje nad staro domovino in nad nami samimi v tej deželi se mi vidi, da leži na preveč površnem opazovanju življenja. Ne bi pisal tega, če bi ne videl nekakšnega splošnega pronicanja enakih misli, enake "ideologije" nacionalističnega plakanja med nami ameriški Slovenci.

Prijatelj Krapenc vidi samo — "voditelje" vseh struj in plasti, češ da so radi svojega ozkogrudnega strankarstva in fanatizma krivi, da ameriški Slovenci nismo združeni kot ljubca se mož in žena, marveč smo razdvojeni kot pes in mačka. Apelira nanje, naj se postavijo v pozo Mojzesa in nas povedejo iz puščave v ka- naanske vinograde, kjer se bomo vsi objeli kot bratje. Iz puščave razkosanosti naj nas popeljejo pod zastavo — slovenstva, pod zastavo nacionalizma. Pravi, naj nas voditelji uče, da smo v prvi vrsti Slovenci.

Recept rodoljubne sloge, ki ga Tone Krapenc priporoča, ni nov in tudi ne vodi v slogu. Ozna- njevalci nacionalizma ga propa- girajo že generacije. Najbolj se zanj ogreva malomazaška bur- žvazija. Evropa se je skozi več generacij kar topila — in mo- rila — v nacionalizmu. In kak- šna je danes? V totalitarnih dr- žavah je "enotna" in "složna" kar ni bila še nikdar prej, v pod- jarmljenih pa je ropana, tepta- na in bičana po največjih izpo- vedovalcih šovinističnega nacio- nalizma. In vse to kot rezultat apliciranja na vsej črti enakega recepta kot ga priporoča rojak Krapenc. Yes, nacionalizem je

še veliko večji opijati in nesreča za ljudstvo kot pa je širjenje verskih dogem in praznovanja.

Človek bi mislil, da se mora- jo ljudje kaj naučiti iz sedanjih tragičnih časov, ampak se ne. V resnici je na vseh koncih in kra- jih opaziti, da se ljudje vračajo k faliranim in za človeštvo ka- tastrofalnim ideologijam, ki ne vodijo drugam kot v šovinistič- no opojnost, bigotstvo, medna- rodno sovraštvo in k vsem dru- gim "šibam božjim". Proporcno je danes največ teh grešnikov med intelektualci in ljudmi, ki se ponajajo z inteligenco. Am- pak človek danes opazi več "common sense" med preprosti- mi ljudmi kot pa med tako zva- nimimi učitelji in voditelji naroda ali narodov.

Če nas današnji časi česa uči- jo, tedaj nas učijo to, da ni va-žno, kakšne narodnosti si ali smo ljudje, marveč je važno to, ko- liko je ČLOVEKA v nas, tistega človeka, ki ti ne bo storil sla- bega, če ti ne more storiti do- brega. Če je treba ljudi in naro- de česa učiti, tedaj je treba učiti in širiti ta veliki nauk, ne pa kakšne nacionalne blodnje, s ka- terimi se ljudje le poneumnju- jejo in zastirajo oči, da ne mo- rejo videti, kam jih vodijo kri- vi preroki in razni šarlatani.

Yes, če hočemo, da bolnemu in tepenemu človeštvu kdaj za- sije lepše solnce, tedaj je treba širiti nauke bratstva in pravli- nosti, ne pa kakšnega nacionali- zma, ki je v prvem štadiju bra- toljuben ali cimerljiv, v drugem pa šovinističen in nasilen. Ni- komur ni treba zabijati v glavo kakšne narodnosti je, ker to ve- sleherni otrok še predno začne hoditi v šolo. Bolj ga je treba vzgajati in navajati k dobremu, kakor tudi ga učiti, da si bo ljud- stvo znalo napraviti take raz- mere, v katerih bo res lahko pri- šlo do bratstva, svobode in ena- kopravnosti. Toda z ogrevanjem za kakšno slovenstvo, pansloven- stvo, germanstvo, amerikanizem 100% sorte in podobne buržuj- ske ideologije svet ne bo prišel do lepših, svetobnejših dni, marveč se bo le pogrezal nižje in nižje v barbarizem.

Človek bi res rad videl, da bi se ljudje ljubili med seboj, am- pak se ne bodo; saj se med za- konci pride do nesoglasja in ne- sporazuma, da čestokrat postane- jo nasprotniki. Tudi taka na- rodna enotnost, kot jo želi Tone Krapenc, ni nikjer drugje mo- goča kot v totalitarnih dr- ž a v a h. Za svojo osebo pa odklanjam tako "enotnost", ker pomeni grob za spoznavanje in za vsako kritično misel.

Ne kdo, ampak kaj si je va-žno. To pa se tiče tako vodite- ljev in "voditeljev" kot sleher- nega — rank in filerja.

Anton Garden, I.

Glas "Big Tonyja"

Cleveland. — Vam čisto na kratko poročam, da "Big Tony- ja" še ni vrag pocital. Do se- daj je šlo vse po sreči. "No car trouble," dosti piva in prijate- ljev. Z ženo odpotujeva jutri (26. sept.) v Detroit, kjer name- ravava ostati par dni, da obišče- va naše prijatelje. Če bo šlo vse po sreči, se bomo videli tudi osebno v Chicagu. Prevozil sem že 3500 milj, pred sabo jih imam pa še 3000. Pozdrav vsem, pri- jateljem širom Amerike! Ko skupaj pridemo, se pa zopet vi- dimo.

Anton Tomsic.

Najzanesljivejša dnevna de- lavska vest so v dnevniku "Pro- sveti." Ali jih citate vsak dan?

Še nekaj o Malti

O Malti smo že obširno sa- li, ker pa so Italijani hodi- dni s svojimi ladjami nek- rogoviliti, katero rogoviljo jim pa Angliji dobro pa- saj so jim potopili vse n- torpedne čolne, naj še n- tem oteku napišemo.

O Malti, ki večkrat be- nje v vojnih poročilih, si- mislilo, da je majhen otok dozemskega morja. Temu- tako — Maltesko otočje in- vršino 323 štirjaskih kilon- od tega odpade 248 štirjask- lometrov na "južni, glavni- Malto, 18 na srednji, skor- obljedeni otok Comino, 57- severni otok Gozo. Mal- ri po dolgem v zraku — km, najširše mesto pa i- km.

Površina Malte je v gl- okrog 250 m visoka ska- van, ki pada proti jugu gozopadu strmo ter nera- no v morju, proti severu pa se počasi niza k morju so številni zalivi, med k- so najvažnejši zaliv Mar- rocco, St. Thomas, La V- St. Paul in Malleha. P- ima La Valetta s svojimi- sko izredno ugodnim po- Skalnat in močno utrje- sega daleč v morje in bra- prehode v obe naravni- nišči Marsa Mouscetto in Harbour, ki gresta daleč- tranjost otoka.

Angliji so v času svoj- splošna nad Malto stori- lo spremenilo v nezavet- njavo, zlasti pa so pop- delo v zadnjih letih, k- začeli Italijani oglašati- mi pravicami do Malte, dili so dolge vrste pod- skih, betonskih utrb, g- so povečali, s kablom: so- otok naravnost z obema- ma glavnima oporiščema- ga imperija na Sredoz- morju, z Gibraltarjem- ksiandrijo. Mnogo sto m- funtov je šlo za ta dela. N- zoper napade iz zraka- silno zavarovan. To je b- dokazano v sedanjih voj- v prvih mesecih italijans- stvo skoro vsak dan p- ralo Malto, a ni s tem p- dosego.

Praktični nasveti

Obledeti blagovni dobi- svoje lepe barve, če do- v katerih jih izplakneš m- luna in ne jesiha.

Lestvice se ne spodm- gladkih tleh, če jih spo- ložiš gumijaste plošče i- obročev od avtomobil-

Sajaste madeže odp- rok, če jih obribaš s ci- lupino.

Perilo najbolje ovlaži- no vodo. Mlačna voda- je in bolj enakomerno- po perilu kot mrzla, za- za ovlaženje vedno mla- do, saj nastanejo od m- tudi maroge na perilu.

Dobri trgovci

Zavrtni zaročenec: O- razdrli zaročo z menoj- povejte ime mojega tek- — Kaj ga hočete ubiti? — Ne, pač pa bi mu rad- dil svoj zaročni prstan- daj.

Otroška

Mati: Mihec, nikar ne- tega pička, utegnil bi te- niti, ker te ne poma- Mihec: Pa me predstavi-

Ameriški vojaki na motornem vozilu, na katerem je prostora za 67 mož. njihovo opremo, strel- vo in hrano.

Deveta seja 18. septembra

odbornike upravnega odseka določene dnevnice \$5 in pe
od milje za transportacijo.

(Dalje na 4. strani)

— Poročil sem se z njegovo vdovo.

